د کابل ښار معماري

بي بي مهرو

لیکوال: ډاکتر معمار حشمت الله اتمر

پېښلیک: تله ۱۴۰۴ لېږدی

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

لیکي پوهه:

سرلیک: د کابل ښار معماري- بي بي مهرو
لیکوال: ډاکتر مهندس حشمت الله ,, اتمر ،،
اېډېټور:
د پخښتي ډیزان: ډاکتر مهندس حشمت الله ,, اتمر ،،
خپرندوی:
چاپشمېر: ۵۰
چاپ نېټه: میاشت - تله / کال ۱۴۰۴
واټس اپ: +۹۳۷۹۹۳۷۶۹۹۸
برېښنالیک: atmar_hashmatullah@yahoo.com

د چاپ حقوق له لیکوال او خپرندوی سره خوندي دي، بې اخځ
ښوونې ترې د ګټې اخیستنې اجازه نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

لړلیک

سرلیک **چوپړی**

پخښتی.. ۱
د بي بي مهرو سپين ږيرو سره د غونډې انځور............................ ۲
بسم الله الرحمن الرحيم ۳
ليکي پوهه:.. ٤
لړليک ٥
تراڼ (پيل، شروع، بريد)... ۷
د يادښتونو له پاره:... ۹
لنډيزه:... ۱۰
د بي بي مهرو کلي لنده پيژندنه: ۱۱
بی بی مهرو د سيمې ګذرونه (منطقې):.................................. ۱۵
د بي بي مهرو سيمې خير خواه (مهربانه) خلک: ۱۷
د بي بي مهرو (لوی) جامع جوماتونه: ۱۹
د بي بي مهرو کوشني جوماتونه: ۲۱
د بي بي مهرو ښوونځي: ۲۱
د بي بي مهرو ديني مدرسې:.. ۲۱
د بي بي مهرو زيارتونه:.. ۲۳
د بي بي مهرو جنازه ځای: ۲۷
د بي بي مهرو حمام: ۲۷
د بي بي مهرو کاروانسرای: ۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

....
د بي بي مهرو کافي ګانې (رستورانتونه):.. ۳۲
د بي بي مهرو بازارونه:... ۳۳
د بي بي مهرو د اوبو ژرنده:.. ۳٤
د بي بي مهرو هديره: ۳٤
د بي بي مهرو تفريحي پارک:.. ۳٤
د بي بي مهرو په نوم د دې سيمي او غونډۍ د نومولو لاملونه: ۳٥
لومړی روايت: ۳۷
دوهم روايت: ٤٠
د بي بي مهرو په اړه ولسي (فلکلور) کيسه:................................... ٤۱
د ځيرنې مرحلې انځورونه (انځورونه خبرې کوي) ٦۲
بي بي مهرو معماري (آرکيتيکچر): ۷٦
پايله: ۱٤٠
وراندیزه طرحه د بي بي مهرو مقبرې د پاره: ۱٤۱
د چاپ شويو کتابونو لېست.. ۱٤۱
د کار لاندې کتابونو لېست ۱٤٦
د امکان او وخت په صورت کې.. ۱٤۷
د پخېنتی ځت ۱٤۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

تراڼ (پيل، شروع، بريد)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ إجْلَالًا لِقُدْرَتِهِ، وَ لَا إلَهَ إلَّا اللَّهُ خُضُوعاً لِعِزَّتِهِ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍوَآلِه .

بې پايه ستاينه او بې حده مننه، د هغه سپېڅلي ذات نه چې د وجود مانۍ او کاينات يې د انساني وجود د تکامل او د انسان له پاره د خپل سپېڅلي ذات او عبادت د حقيقت له پېژندلو پرته جوړ کړل.
هغه د ذات پو هه، عالي، لوړ او ښکلي نومونه دي، او کائناتو د پيداينښت يوه حتمي لامل دی.
عظمت، د ټولې نړۍ موجوديت، د ناڅاپه څخه راوتل، حق د رسيدو جوهر په يوه والي کې د اعتراف، تباهۍ او بې وسۍ يوه له لوړو وسيلو څخه دی.

ګرانو لوستونکو!

دا ځل مې و غوښتل د کابل ښار يوې ځنډې د معمارۍ په هکله چې تر ۳۰۰ کلونو ډېر تاريخ لري او د بي بي مهرو په نوم ياديږي، د خپلو کتابونو مينوالو او لوستونکو سره ګډ (شريکه) کړم.
زما د کتابونو مينه وال يوازې معماران او انجينران نه دي، او نه بايد اوسي، نوځکه غواړم ورځ په ورځ د خپلو ليکونو کې توپير راوړم چې د هرې ځانګې مينه وال په کې ډېر شي، دا کار به ما دېته اړ کړي چې ليکنې مې توپير و لري او هم به مې مينه وال ډېر شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

پاکه ربه!

زموږ له پاره خپله لاره بې ستونزې کړه، تر څو موږ له تا پرته بل څوک و نه وینو او نه یې پېژنو.

زموږ سره مرسته و کړه تر څو مو په وجود کې د غرور نخښنه پاتې نه شي او د اسلام د دین له سپیڅلو بنده ګانو څخه مو و بولې.

مننه:

د یادونې وړ بولم چې د دې کتاب په لیکنه کې زما سره د سیمې مشرانو او خاصتاً محترم سید اسحق مودودي، د بي بي مهرو د ځوانانو شورا ریس د معلوماتو راټولولو او انځورونو اخیستلو د اجازې په برخه کې مرسته کړې ده، د خدای (ج) نه هغوی ته د ښې روغتیا او اوږد عمر غوښتنه کوم.

- د نظر ټولو خاوندانو او هغه څوک چې دا کتاب لولي په ډېر درنښت هیله کیږي چې، خپلې غوښتنې او وړاندیزونه د دې کتاب د بیا کتنې له پاره، زما سره شریکه کړئ.

Whatsapp: ۰۰۹۳۷۹۹۳۷۶۹۹۸

په در نښت

ډاکټر معمار حشمت الله اتمر

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د یادښتونو له پاره:

۱- ....

۲- ....

۳- ....

۴- ....

۵- ....

۶- ....

۷- ....

۸- ....

۹- ....

۱۰- ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

لنډيزه:

افغانستان د اسيا د وچې په زړه کې پروت دی، یوه غرنی او بډایه هېواد دی چې د منځنۍ اسیا او منځني ختیځ د هېوادونو ترمنځ شتون لري.

د افغانستان په وچه کې راګير هيواد له پاره، چې لوړ او جګ غرونه، پراخې ښکلې غونډۍ، شنې درې او ډير بيلا بيل جګوالی، ټيټوالی (ريلف)، لکه لوړې او ټيټې ځمکې لري، چې د دې ځمکې د پيژندلو او له نورو آسيايي هيوادونو څخه د توپير له پاره اساسي حقيقت دی .

همدا راز دا هېواد د کرنې له پاره ښه خاوره لري او مالداری ته هم چمتو دی.

کابل ښار د بحر له سطحې څخه۱۸۰۰ متره لوړ دی، په انځور کې ليدل شوی غر د پغمان غر دی چې ۴۷۰۰ متره لوړوالی لري.

کابل ولايت په شمال لوېديځ کې له پروان، په شمال ختيځ کې له کاپيسا، په ختيځ کې له لغمان، په سوېل ختيځ کې له ننګرهار، په سوېل کې له لوګر او په سوېل لوېديځ کې له ميدان وردګو ولايت سره ګډه پوله لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو کلي لنډه پېژندنه:

د (بي بي مهرو) سيمه د کابل ښار په مرکز، د وزير محمد اکبر خان او د خواجه رواش هوايي ډګر ته څېرمه شتون (موقعيت) لري.

د بي بي مهرو د سيمې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

د بي بي مهرو له سيمې څخه اوايي (فضايي) انځور

د بي بي مهرو له سيمې څخه اوايي (فضايي) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

د پورتنۍ نقشې په پام کې نيولو سره، بي بي مهرو سيمه، له شمال څخه د خواجه رواش هوايي ډګر، د لويديځ نه موسى کلا او وزير آباد، له سويل څخه د وزير محمد اکبر خان سيمې، غونډۍ، او څلور سويز سردار محمد داود خان روغتون او له ختيځ څخه دريم او څلورم مکرويانونو پورې غزېدلې ده.

دا سيمه د بي بي مهرو په نوم مشهوره ده، د بي بي مهرو غونډۍ اوس هم د سيمې او کابليانو يوه ځانګړې تفريحي ځاى دى، چې الته (هلته) د ليدو، کتو، آيس کريم خوړو او کاغذي پتنګ الوزولو(جګولو) په څېر فعاليتونو څخه خوند اخيستلى شئ.

د کابل ښار د بي بي مهرو غونډۍ پر سر د کاغذي پتنګ لوبې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

...

د کابل ښار د بي بي مهرو غونډۍ پر سر د کاغذي پتنګ لوبې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

بی بی مهرو د سیمې ګذرونه (منطقې):

چارنله، نو آباد، پوستین دوزان، قصابان، میدانی، بلوچان، جمهوریت، حاجی قاسم، میرصاحب، قلعه خواجه، نوآباد قلعه خواجه ، قلعه خیاط، قلعه وکیل، قلعه چمن، قلعه خاطر، نوآباد قلعه خاطر ، ناصری، جوی آسیا، او بلاک های هوایی په دې سیمې پورې اړه لري.

د بي بي مهرو سيمه ۱۲ ملکونه (ملکان، مشران) لري، چې د شورا مشر يې حاجي صاحب عبدالحميد خان چې په خان جرمن مشهور دی، د شورا مشري کوي.

بي بي مهرو شاوخوا ۳۰۰۰ (درې زره کورونه) او ۲٤ زره وګړي لري، چې ۷۰ سلنه اوسېدونکي يې د سيمې اصلي اوسېدونکي او ۳۰ سلنه اوسېدونکي يې کرايه ورکوونکي کسان (خلک) دي.

د بي بي مهرو اوسني اوسېدونکي د بيلا بيلو ټبرونو څخه دي لکه:

تاجک، پښتانه او بلوڅ.

د دې کلي د تاريخ هغه سپين ږيري چې ډېرو يې د افغان - انګريزانو په دریيمه جګړه کې برخه اخيستې او په مېړانه يې جګړه کړې، نومونه يې په لاندې ډول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سید افضل د سید اصغر زوی، سید اکرم او سید داود آغا (گذر قلعه خواجه) حاجی پادوان مشهور په حاجی پادو، منصور خان، حاجی غلام صدیق او حاجی بازمحمد.

کلانتر شاه گل (د قلعه چمن گذر نه) پخوانی وکیل

علاقه دار میرزا محمد خان (د حاجی قاسم گذر نه)

وکیل محمد آصف خان بلوچ (د قلعه چمن گذر نه

حاجی ولی محمد خان (د قلعه وکیل گذر نه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو سيمې خير خواه (مهربانه) خلک:

محبوب خان بلوچ چې مهم خدمتونه يې د بلوچ د ګذر جامع جومات ته کړي دي .

چې د ډاکټر صاحب ياسين ضياء او پښتون يار په مالي مرسته او همکارۍ جوړ شوی دی.

همدا راز باغبان باشی درمحمد، صبدر چچو، ملک خوشدل، ملک کريم په دې شعار سره چې (سړی بايد خالي لاس کور ته ولاړ نه شي)، ښاغلی علي محمد خان، جان محمد خان، خليفه جلال د دې سيمې د مشهورو معمارانو له جملې څخه وو.

هغه وخت چې د نوي ښار او وزير محمد اکبر خان د سيمې ودانۍ جوړونې کې يې پراخه برخه اخيستې وه، د بلوچانو دګذر څخه ول.

کاکا محسن، عبدالخالق، محمد انور، محمد صفدر، حاجی يحيی، کفتان صالح (د جمهوريت ګذر نه)

حاجی محمد عمر خان کلانتر، سلام الدين، هاشم قصاب، نادرختګر(ګلکار)، حاجی ګلبدين، سخيداد دکاندار، (د پوستين دوزانو ګذر نه) حاجی محمد خان، حاجی تاج محمد، حاجی نور محمد، مدير اکبر قصاب، صوفی محمد سليمان، ملا سکندر، ملا ضيالحق، محمد علم خان، محمد اعظم خان، خدا بخش، احوالدار محمد بخش، رمضان قفل ساز، حاجی فضل احمد، محمد هاشم خباز، محمد هاشم نجار، احمد ګلکار، عبدالغفار ګلکار، لالا ګل رنګمال، سيد محمد عارف رنګمال، حاجی منصور مشهور په منصور سماوارچی، حاجی تاج محمد او حاجی نورمحمد چرم کاران ، حاجی

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

محمد محسن ګاډیوان، محمد قاسم ګاډیوان، کاکا بسم الله ګادیوان (د حاجی قاسم ګذر نه)

حاجی ذبیح مومندره یی او هوایي کپتان معراج د قلعه خواجه څخه یاد کړو.

همدارنګه د بي بي مهرو خلک دیني، سوله خوښونکي، ازادي غوښتونکي، میلمه پاله، د علم او فرهنګ خلک دي.

د بي بي مهرو مشهورو کسانو لکه:

پهلوان عزیز مشهور په شخ ، شیرین افغان د حاجی قاسم ګذر نه، یارجان بلوچ، حاجی صبور د میرانو ګذر نه، احمد جان د ظاهر شاه د دربار بزرګر، قاسم خان ـ د ظاهر شاه یاور، عبدالرحیم زرګر او محمد امین زرګر د حاجی قاسم د ګذر نه، حاجی عبدالحمید او اکبر د ظاهر شاه تحویلدار د قلعه خاطر ګذر نه یادوی شو.

په بي بي مهرو کې هم لکه د کابل د نورو سیمو په څېر کاکه ګان وو، چې د محسن نوم یادولای شو، کوم چې د محسن ګنګس په نوم مشهور و.

هغه به له ظالم څخه د مظلوم د حق اخیستلو هڅه کوله او د غریبې طبقې ملاتړی به یې کوه.

همدارنګه د سیمې خلکو شوروي د پخواني ایتلاف د اشغالګرو ځواکونو پر وړاندې په جهاد کې برخه واخیسته، چې د همدې دورې د مجاهدینو له جملې څخه استاد حمدالله چې په استاد اکبر مشهور و، قومندانان عبدالله، عظیم الله، عزیز مشهور په شفیع، سید میر، احمد شاه، لطیف، مدیر عبدالصمد، مدیر هاتف، نصرت مدیر او د اجمیر قومندان نومونه اخستلی شو.

په بي بي مهرو کې تر ۲۰ ډېر کوچني او لوی جوماتونه شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو (لوی) جامع جوماتونه:

اوس اباد (نو آباد) سید نیک محمد خان، خالد ابن ولید، میداني، بلوچان، جمهوریت، حاجي قاسم، (میر باز خان، د میر بابا خان زوی او د حاجي قاسم لمسی/ محمد یعقوب د حاجي قاسم لمسی دی، چې د ۱۱۵ کلنۍ په عمر وفات شوی دی.

کله چې میر باز خان جومات جوړ کړ، له دې وړاندې په دې او لرې واټن کې جومات نه و، د دې کلي خلکو په هغه ځای کې لمونځ کاوه، چې تر دوو غونډیو لاندې سوری و، چې په اوس مهال کې د هغه ځای د پاسه د جنازې ځای دی.

د میر صاحب قلعه خواجه جومات، قلعه وکیل جومات، قلعه چمن جومات، هوایی بلاکونو جومات (دوې ودانۍ) او د قلعه خاطر جومات (دوې ودانۍ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

بي بي مهرو د قلعه خواجه جامع جومات نه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو کوشني جوماتونه:

نوآباد، اتفاق، پنجشیریان، محمود طرزی او د قلعه خاطر نو آباد جومات.

د بي بي مهرو ښوونځي:

په بي بي مهرو کې درې ښوونځي شتون لری چې په لاندې ډول ترې يادونه کولای شو.

۱. بی بی مهرو د الکانو(ذکورو) لیسه
۲. د بی بی مهرو د نجونو متوسطه
۳. د بی بی مهرو د نجونو لیسه

د بي بي مهرو ديني مدرسې:

د بي بي مهرو په مير صاحب ګذر کې د نارينه وو له پاره د رسمي ديني مدرسې دوې څانګې او په بېلابېلو سيمو کې د نجونو له پاره د غير رسمي ديني مدرسې درې څانګې شتون لري، چې د حاجي سيف الدين سيفي د کورنی له خوا پرانستل شوې او د ښځينه زده کوونکو په کې ديني زده کړې کوي.

اغلې مژګان سيفي يې مشره او په نارينه څانګه کې فخرالدين سيفي د مرستيال په توګه کار کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

دغه مدرسې په لنډه موده کې وکولای شول چې د بي بي مهرو د بېلابېلو سيمو لکه:

د قلعه خواجه، قلعه خاطر، ده خدایداد، دو سرکي ښځه تکړه زده کوونکي جذب کړي، ديني زده کړو او د قرآن کريم په تدريس کې يې ګډ (شامل) کړي.

د اسلامي حجاب رعايت، ورورولي، وطن پالنې، د قرآنکريم ښوونه، تلاوت په برخو کې، خلک تشويق او ښوونه ورکوي.

دغې مدرسې په ۱۳۹۶ کال کې ستاينليک او په ۱۳۹۷ کال کې د انجمن له رئيس شيخ عابد ښځه رسمي سند ترلاسه کړ.

په ۲۰۱۸ کال کې د دغې مدرسې زده کوونکو د افغانستان د تېر ولسمشر محمد اشرف غني په رسمي بلنه کې ګډون وکړ او له هغه سره يې وکتل.

د دې ترڅنګ دغې مدرسې زده کوونکو په ۲۰۱۷ کال کې د سيرت النبی په سياليو کې لومړی مقام خپل کړ.

په دې برخه کې د آغلې مژګان سيفي او د هغې د مرستيال ښاغلي فخرالدين سيفي هڅې، د ستايلو وړ دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو زيارتونه:

بي بي مهرو د مشهورو زيارتونو نه کولای شو د لاندې زيارتونو نومونو، يادونه وکړو.

شاه امان الدين غازی، سيد جلال اغا مشهور په بخارايي، د پير کمر بسته زيارت او خواجه يادگار ولی نومونه واخلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

بي بي مهر د خواجه یادګار ولي زیارت نه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

بي بي مهرو د خواجه يادګار ولي زيارت نه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

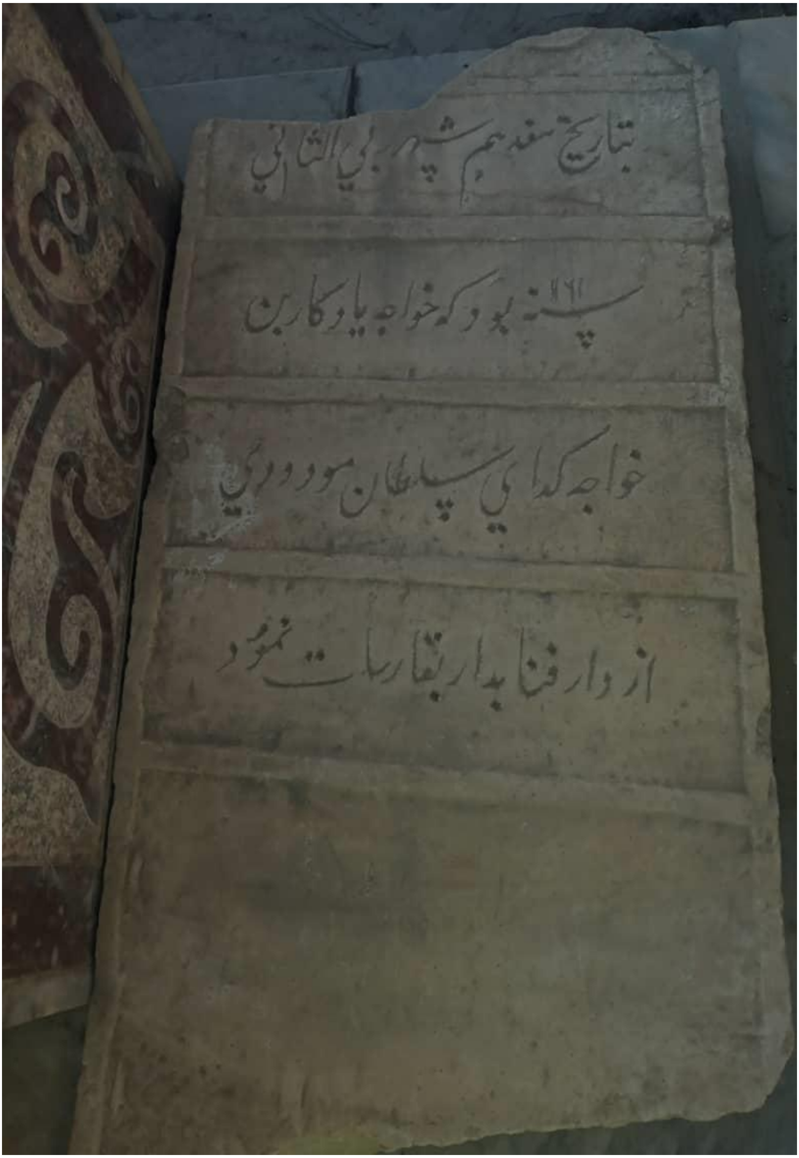

خواجه یادګارولي د لیکل شوې تیږې نه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو جنازه ځای:

په بي بي مهرو کې د جنازې لمونځ اداء کولو له پاره یوه ځانګړې سیمه شتون لری، چې د جنازې ځای بلل کیږي.

ویل کیږي چې الته (هلته) پخوا دوې تونلونه یا لوی تونلونه و، چې په لومړي سر کې خلکو ترې د جومات په توګه کار اخیست او د افغانانو- انګرېزانو جګړو په وخت کې هم ترې کار اخیستل شوی دی، دغه تونلونه د خواجه غار تونل په نوم یادیږي.

اوس مهال بل جنازه ځای هم جوړ شوی چې د جمهوریت سړک ته څېرمه شتون لري.

د بي بي مهرو حمام:

د بي بي مهرو په سیمه کې یوه ډیر مشهور او پخوانی حمام شتون لري، چې د سهار له ۴ بجو څخه تر ۸ بجو پورې د نارینوو او د سهار له ۸ بجو څخه د مازیګر تر ځلورو بجو پورې د ښځو له پاره پرانیستی (خلاص) وي.

هم داسې د دې لوی حمام تر څنګ د نارینوو او ښځینوو له پاره جلا، جلا نمره یي حمام هم شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو تاريخي حمام نه انځور

د بي بي مهرو تاريخي حمام د ننوتو لارې نه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

د بي بي مهرو تاريخي حمام نه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د ننوتو د ستني انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

د بي بي مهرو د ننوتو اړخ کړکۍ نه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو کاروانسرای:

په دې سیمه کې د وګړو ویناوو پر بنسټ د **پنیرخاني** په نوم یوه کاروانسرای هم شتون درلود چې د حاجي قاسم کور له تېرېدو څخه د سید اکبر قصاب او سید انور قصاب د سرای تر څنګ د مشهورو هټیو په نوم، نومول شوي ول.

د بي بي مهرو کافي ګانې (رستورانتونه):

په دې سیمه کې د سید شهنشاه اغا او سید میران اغا په نوم د کافي (رستورانټ) دوې مشهوره هټۍ (دوکانونه) وو، چې په دې ځای کې یې دودیزې چاینکي او په زېړو سماوارونو کې خوندور چای پلورل.

دا کافي خانې (رستورانت) د حاجي قاسم جومات ته څېرمه پرتې وې، هغه مسافر چې به له شمال لوري او ده سبز څخه کابل ته راتلل، د قلعه خاطر له تېرېدو وروسته د حاجي اغا جان په سرای (پنیرخانې) کې خپل سوداګریز توکي تبادله او پلورل.

په دې کافیو کې خلکو(مسافرو) ډوډۍ خوړه، بیا به د لمانځه د ادا کولو نه وروسته، خپلو اصلي ځایونو ته تلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو بازارونه:

په دې سيمه کې د عامو سړکونو ترڅنګ پرانستي بازارونه او زړې هټۍ (زاړه دوکانونه) هم ليدل کېدل، چې نه يوازې د ښاريانو بلکې د شاوخوا کليو د خلکو اړتياوې هم پوره کوې.

دا هټۍ په سيمې کې اوس هم شتون او ډېرې شوي دي.

د بي بي مهرو سپورت کلپونه:

د سيمې خلک له پخوانيو مشهورو لوبو سره ډېره مينه لري او د سيمې مشهوره لوبه يې غيږه نيونه ده چې په سيمې او بهر کې ځانګړی ځای لري.

سيمې د مشهورو غيږو نيوونکو څخه دا دي:

سلامت شاه قصاب، علی محمد، محمود، نسيم، احمد جان، منجی قصاب، محبوب، اسمعيل نواب، رحيم، قند قصاب، پهلوان فاروق او اصف خان نه کولای شو، يادونه وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو د اوبو ژرنده:

په بي بي مهرو کې د سيد ميران کافي ته څېرمه د اوبو يوه ژرنده وه او د دې ژرندې خاوند سيد اصغر اغا نومېده، مګر د دې ژرندې اثر اوس مهال په سيمې کې نه ليدل کېږي.

د بي بي مهرو هديره:

د بي بي مهرو غونډۍ په څنډه کې يوه هديره (د سيمې د خلکو هديره) ده، خو د غونډۍ په سر کې د بي بي مهرو مقبره، د لامبو وهلو يوه لوی حوض او د شهيدانو قبرونه دي.

د بي بي مهرو تفريحي پارک:

د هېواد د پخواني ولسمشر استاد برهان الدين رباني په مشرۍ د وزير محمد اکبر خان د ميدان ترځنګ، د هېواد په لوی بيرغ څلورلارې کې، د بي بي مهرو په نوم يوه زرغون (شين) تفريحي پارک هم په دې وروستيو کې جوړ شوی دی.

د بي بي مهرو تفريحي پارک پخوانی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو په نوم د دې سيمې او غونډۍ د نومولو لاملونه:

د دې سيمې او غونډۍ د نومولو لاملونه په اړه بېلابېلې کيسې شته:

د بي بي مهرو د مقبرې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

د بي بي مهرو د مقبرې سره انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو د مقبرې سره انځور

لومړی روایت:

ویل کیږي چې د دې غونډۍ په څنډه کې د بي بي مهرو په نوم یوه ښکلې او هوښیاره نجلۍ اوسېده، د افغان ـ انګلیس د جګړې پر مهال به یې له مجاهدینو سره مرسته کوله او هغوی ته به یې ډوډۍ او اوبه برابرولې.

هغې د عزیز په نوم له یوه هلک سره مینه درلوده.
جګړه روانه وه.
عزیز جبهې ته تللی و.
هغه بېرته سیمې ته ستون شو.
په سیمې کې ځوانان، نه ښکارېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کورته د ننه شو.
عزيز پوښتنه وکړه:
ځوانان چېرته دي؟
د کورنۍ غړي يې ورته و ويل:
ځوانان جګړې ته تللي دي.
وروسته عزيز هم جګړې ته ځي او له څه مودې وروسته په ټپي حالت کې کورته راګرځي.
د رسېدو سره سم د مهرو په لټه کې کيږي.
مهرو په سيمې کې نه وه.
بيا هغه کور ته ځي.
د کور د غړو نه پوښتنه کوي:
مهرو چېرته ده؟
د کورنۍ غړو يې ځواب ورکړ:
هغه مړه (شهيده) او د غونډۍ په سر کې ښخه شوې ده.
عزيز التـه (هلته) ځي.
هغې د قبر تر څنګ ژاړي او التـه (هلته) مړ کيږي.

د انګريزانو اشغالګرو ځواکونو په وړاندې جګړه کې (هغه مهال) چې يوه مرکز يې د بي بي مهرو په غونډۍ کې و، د پوستين دوزانو(ګندونکو)، ميران، بلوچان، جمهوريت، حاجي قاسم کلا په ګډون د سيمې ټولو خلکو، برخه اخيستې وه .
سيمې د مشرانو په وينا، انګريزانو به ويل:
کله چې بي بي مهرو ته ورسېږو، نه پوهيږو چې غبشې، تيږې، ډبرې، له کوم ځای نه راپرېوځي (راورېږي) او موږ اړ کيږو چې په خپل کمپ کې چې د سيمې په لوړه غونډۍ کې پروت دی، پناه يوسو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

د بي بي مهرو د مقبرې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

دوهم روايت:

بله کيسه لرو چې په پخوانيو وختونو کې د دې غونډۍ په شاوخوا کې دوې قبيلې اوسېدې، د يوې پخوانی قبيلې مشر ملک مير افغان او بلې قبيلې مشرملک افضل خان و.

د ملک مير افغان د کلا انځور

دا دواړه قبيلې يوه له بل سره دښمني لرله، ملک مير افغان يوه لور درلوده چې نوم يې "مهرو" او ملک مير افضل خان يوه زوی درلود چې نوم يې "محمد اعظم" و.

د دې داستان دوام په لاندې فولکلورې کيسې کې کولای شئ، ولولئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د ملک افضل خان د کلا انځور

د بي بي مهرو په اړه ولسي (فلکلور) کيسه:

په پخوانيو وختونو کې دوې قبيلو د خواجه رواش هوايي ډګر ته څېرمه ژوند کاوه.

د هوايي ډګر ختيځ لوري ته د ملک مير افغان اړوند کسان او د هوايي ډګر لوېديځ لوري ته د ملک افضل خان اړوند کسان اوسېدل.

ملک مير افغان د بي بي مهرو په نوم يوه ډېره ښکلې او منل شوې لور درلوده، چې د خپلې ښکلا، ځوانۍ، ښو اخلاقو له امله د خپل کلي او سيمې په ټولو نجونو کې مشهوره وه او د هر چا په ژبه (سر) کې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

همدا رنګه د ملک افضل تر څنګ يې د اعظم خان په نوم يوه زوی هم و، چې د خپلې قبيلې په خلکو کې په زړورتيا او ځوانۍ مشهور و.

د ډيرو کلونو له پاره، د دې دوو قبيلو ترمنځ دښمني وه.

د لوی اختر په يوه ورځ د افغاني رسمونو سره سم د لوی اختر د لمانځه له ادا کولو وروسته يوه شمير سپين ږيري (مشران) د ملک افضل خان کور ته ورغلل او د ماښام له ډوډۍ او چای خوړلو نه وروسته يې ملک افضل خان ته و ويل:

مونږ د دوستۍ يوه مهم وړانديز لرو.

ملک افضل و ويل:

ګرانو ورونو!

زه به د دې مبارکې ورځې په اړه، ستاسو هر وړانديز ومنم.

اوس راته و وايی، چې ستاسو وړانديز څه دی؟

يوه له تجربه لرونکو مشرانو څخه و ويل:

ښاغلی ملک صيب!

لکه څنګه چې تاسو پوهيږئ، ستاسو او د ملک مير افغان تر منځ له څو کلونو راهيسې کړکېچونه او خپګانونه دي.

اوس چې ته يو ځوان زوی لري او ملک مير افغان هم يوه ځوانه لور لري، اوس د کړکېچ پای وخت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

مورږ غواړو خبره پای ته ورسوو او د تاسو دوستي تازه کړو، زه تاسو ته د دغو دوو ځوانانو د یوه ځای کېدو وړاندیز کوم، ترڅو د دغو دښمنیو ریښې وچې شي او زموږ د دواړو قومونو تر منځ د دوستۍ او وروړګلوۍ اړیکې ټینګې شي.

ملک افضل خان دا وړاندیز ومانه، د ملک میر افغان کور ته د مشرانو له یوې ډلې سره لاړل او د دوستۍ د نښې په توګه یې څو غواګانې له ځانه سره یوړې، چې هلته یې حلالې کړې.

د ملک میر افغان له خوا د ملک افضل خان او د هغه د خلکو تود هرکلی وشو، د خوښۍ فضاء یې جوړه کړه او د سیمې خلک د دغو دواړو ملکانو تر منځ د ښو اړیکو په ټینګیدو ډیر خوښ او خوشحاله شوو.

له ډوډۍ وروسته ملک افضل و ویل:

زما ګران ورور ملک میر افغان د اختر د ورځې او د دې دوستۍ په مناسبت د تربګنۍ او دښمنۍ له منځه وړلو په خاطر له تاسو څخه غوښتنه کوم چې زما زوی اعظم خان د خپل غلام په توګه ومنئ.

ځکه چې زه په خپل ژوند کې یوازې یوه زوی لرم او ته هم یوه لور لرې، نو د دې دوو ځوانانو په واده سره به زموږ تر منځ دوستي وده وکړي، موږ او د ټولنې ټولو خلکو ته به خوښي راشي.

ملک میر افغان دا وړاندیز ومانه او دوې اونۍ یې له خپلې لور سره د غوښتنې او مشورې له پاره مهلت غوښتنه وکړه چې د مشرانو له خوا ومنل شوه، حاضر خلک خوښ او خوشحاله شوو او ماښام مهال ملک افضل له خپلو کسانو سره بېرته کور ته ستون شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

ملک میر افغان چې په خپله لور یې پوره باور درلود او فکر یې نه کاوه چې لور به یې د ده خبرې ردوي، میرمن او لور یې راوغوښتل او ویې ویل:

لکه څنګه چې پوهیږئ، له ملک افضل سره مې له ډېرو کلونو راهیسې دښمني درلوده.

هغه د اختر په ورځ زموږ کور ته راغی او پخلا یې کړم، هغه په همدې وخت کې له ځانه سره یوه وړاندیز هم راوړی و، چې ما ورنه دوې اونۍ وخت واخیست، او هغه ته مې و ویل:

په دوو اونیو کې به یې ځواب درکړم.

لور یې و ویل:

دا کار ډېر ښه شوی دی.

پلاره!

اوس راته و وایه چې د دوی په وړاندیز کې څه شرطونه دي؟

پلار یې ورته و ویل:

لور مې دې ته چمتو نه ده.

خامخا به د اختر له ورځو وروسته درته و وایم.

مهرو چې یوه هوښیاره نجلۍ وه او د کیسې په راز پوه شوه، چې ملک افضل یوه ځوان زوی لري.

وروسته مهرو د پلار لاسونه ښکل کړل او ویې ویل:

پلاره!

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

زه د اختر په څلورمه ورځ ستا پیغام اورم.

د اختر څلورمه ورځ ورسېده.

مهرو خپل پلار ته و ویل:

پلاره!

نن د کلي ټولې نجونې د غنمو لو او ورږو ټولولو له پاره ځي، او ستا په اجازې زه هم فکر کوم چې له دوی سره د ورږو ټولولو ته، لاړه شم.

ملک میر افغان خپله لور په غېږ کې و نیوه، هغه یې ښکل کړه او بیا یې و ویل:

لورې!

همدا اوس چې له جوماته کورته راروان وم، د کلا د دروازې شا ته څو نجونې ستا په انتظار ولاړې وې.

لاړ شه!

هغوی باید نور انتظار ونه کړي.

کله چې ته راشې نو د ملک افضل د وړاندیز په اړه به درته و وایم.

مهرو د خپل پلار له مننه کولو وروسته خوشې (روانه) شوه، کله چې کروندې ته ورسېدل، نو هر یوه د ورږو په ټولولو او غنمو په کار بوخت شوو، مهرو د ځمکې په څنډه کې کار کاوه، چې نا څاپه د ونې تر شا یې د دوو کسانو خبرې واورېدې.

هغوی یوه له بل سره خبرې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

لمرۍ سرې ورو، ورو ښيرته لاړ.

هغې وليدل چې يوه ځوان الک (هلک) او سپين ږيرى سړى د غنمو وږو په راټولولو بوخت دي.

مهرو هغوى ته نږدې شوه.

لمرۍ مهرو سلام ورکړ او ويې ويل:

ايا تاسو لوګر(درو ګر) ياست؟

سپين ږيرى سړى وخندل او ويې ويل:

نه!

لورې!

دا ټوټه ځمکه چې د ملک صاحب مير افغان د ځمکې ښنګ ته ده، زما ده.

دا الک (هلک) چې شا ته مې ولاړ دى او وږي ټولوي، زما زوى دى.

مهرو و ويل:

کاکا جان!

ستا نوم څه دى؟

سپين ږيري و ويل:

لورې!

زما نوم خواجه محمد او د زوى نوم مې خواجه عزيز دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

مهرو و ويل:

کاکا جان!

زه د ملک مير افغان لور او نوم مې مهرو ده.

د مهرو د نوم په اورېدلو سره د خواجه محمد زوی، عزيز وخندل او مخ يې وګرځاوه.

په يوه ليد سره عزيز په زړه او روح سره له مهرو سره مينه پيدا کړه او مهرو هم په خپل رومانتيک شکل د عزيز پام ځان ته راواړو، لکه چې دواړه په يوه ليد کې په مينه اخته شوي وي.

په پای کې (بالاخره) دواړه د يوه بل په ښايست کې ډوب (ورک) شول او هڅه يې کوله چې د وخت په تېرېدو سره د خبرو له پاره، لاره (زمينه) برابره کړي.

خواجه محمد چې د سترګو له کونج څخه يې دواړه مينه وال وليدل، ويې ويل:

زويه!

زه به الته (هلته) لاړ شم چې اوبه وڅښم او بېرته به راشم، د غنمو وږو ته، پام وکړه.

عزيز و ويل:

ډير ښه!

پلاره!

ته ډاډه اوسه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

مهرو عزيز ته و ويل:

ډېره موده وشوه چې د کلي له نجونو او مور څخه مې ستا د ځوانۍ، اخلاقو او په تېره بيا د کلي د خلکو په منځ کې ستا د ښو اخلاقو په اړه ډېرې خبرې اورېدلې دي، تل مې زړه غوښتل چې له تا سره و وينم.

مشرانو ويلي دي «اوريدل د ليدلو په څير نه دي» دا ريښتيا ده.

عزيز و ويل:

پلار مې سپين ږيرى دى، زه هره ورځ دلته ورسره مرسته کوم، که تاسو وغواړئ، ما هره ورځ دلته، ليدلى شئ.

د دې ځوانانو تر منځ ډېرې د مينې خبرې ردې بدلې (تبادله) شوې، ماښام مهال مهرو کور ته لاړه.

له ډوډۍ خوړو وروسته يې پلار هغې ته و ويل:

زما لورې مهرو جانې!

زما د پخوانۍ وعدې سره سم، تا د ملک افضل د وړانديز په اړه څه نه دي پوښتلي، ولې؟

مهرو و ويل:

پلاره!

ته پوهيږې چې نن زما په ژوند کې يوازينۍ د خوښۍ ورځ وه، نو ما ستا د وړانديز په اړه سوچ (فکر) و نه کړ.

پلار يې د دې خوښۍ لامل وپوښت او ويې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې ځواب ورکړ:

په یوې لوې سیمې کې د غنمو لو شوی دی، موږ غواړو چې د غنمو د حاصل تر وروستیو ورځو پورې التله (هلته) ولاړ شو.

پلار یې ومنله .

هغه ویل:

ما ملک افضل خان ته وعده ورکړې چې زه به د خپلې لور سره خبرې وکړم.

د ځواب په هکله، ما دوې اونۍ وخت نیولی (اخیستی) دی.

مهرو و ویل:

پلار جانه!

تاسو له هغه شخه د دوې اونیو غوښتنه کړې ده او له همدې امله زه ستاسو شخه یوه اونۍ ته اړتیا لرم چې سوچ (فکر) وکړم.

پلار یې د هغې غوښتنه ومنله.

بله ورځ، مهرو بیا له نجونو سره یوځای شوه او د غنمو کروندو ته لاړه.

کله چې یې سترګې پر عزیز ولګېدې، یوه شوه چې عزیز ورته په بې صبرۍ انتظار کوي.

دواړو د لومړي ځل له پاره د مهرو جان او عزیز جان نومونه و ویل او یوه بل یې په غېږ کې ونیول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

دواړو په ساعتونو، ساعتونو له یوه بل سره رومانتیکي کیسې ګډې (شریکې کړې)، وروسته مهرو د ملک افضل د وړاندیز یادونه وکړه او د خپل پلار د دوې اوونۍ ځنډ (مهلت) خبره یې هم وکړه او زیاته یې کړه، چې کاش، مخکې مو لیدلي وای.

اوس چې پلار مې ژمنه کړې، نه پوهېږم چې زموږ برخلیک به څه وي؟

عزیز و ویل:

ګرانې مهرو، له ډېرو کلونو راهیسې، زه له تا سره مینه لرم.

اوس مې خپل ارمان پوره کړ او هرکله چې ته د ملک افضل خان له زوی سره واده کوې نو زما وینه (خون) به ستا په غاړه وي.

مهرو و ویل:

ته څه ډول خبرې کوې؟

خدای مهربانه دی!

اوس څو ورځې پاتې دي او زه به یوه څه وکړم.

عزیز و پوښتل:

څه به وکړې؟

مهرو و ویل:

ډاډه شه!

زه به خپلې مور ته و وایم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ډاډه یم چې هغه به زموږ ملاتړ وکړي.

څو ورځې وروسته د هغې مور مهرو ته و ویل:

نن ورځ د ملک افضل ښځه یوه ځوک راغلی و، ستا له پلار ښځه یې د خپل زوی سره ستا د واده په اړه معلومات وغوښتل او ستا پلار هم زما ښځه ستا د رضایت پوښتنه وکړه.

ما ورته و ویل:

ما له مهرو سره په دې هکله، خبرې نه دي کړي.

مهرو و ویل:

ګرانې مورې!

زما پلار ډېرې پیسې او سرمایه لري لا هم پیسو پسې ګرځي.

مور یې و ویل:

نه!

زما لورې!

داسې نه ده.

موږ د خپل ژوند په ځیر تا سره مینه لرو.

ستا ابدي (دایمي) خوښي زموږ هیله ده.

مهرو و ویل:

مورې!

که داسې وي، نو زما پرېکړه واورئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

یوه اونۍ مخکې د وړو توولولو په اوړدو کې زموږ څمکې په څنګ کې د خواجه محمد په نوم یوه ډېر مهربان سړی او د هغه ځوان زوی خواجه عزیز سره آشنا (بلده، معرفي) شوم.

په دې وخت کې زه او عزیز سره کېناستو.

هلته مونږ څو ګړۍ (ساعتونه) او هراړخیزې خبرې اترې وکړې.

هغه په حقیقت کې له ځوانۍ او ښو اخلاقو سره بې سارې دی.

کله چې د ملک افضل وړاندیز مې هغه ته و ویل:

خواجه عزیز ما ته و ویل:

مهرو!

زه له ډېرو کلونو راهیسې ستا له ښو اخلاقو سره مینه لرم، که دا کار وکړې، نو زما وینه به ستا په غاړه وي.

هو!

مورجانې!

څومره چې زه له تا او پلار سره مینه لرم، خواجه عزیز سره هم مینه لرم، اوس زه غواړم له هغه سره واده وکړم.

مور یې و ویل:

لورې!

په دې وخت کې د کلي ټولې ښځې د هغه د ځوانۍ، ښو اخلاقو ستاینه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او وايي:

له مهرو جانې پرته بل څوک د خواجه عزيز سره د واده کولو لايق (مستحق) نه دی.

په دې وخت کې ملک مير افغان په خندا کور ته ننوت او ويې ويل:

ما ستا ټولې خبرې د دروازې تر شا واورېدې، د مهرو تندی يې ښکل کړ او ويې ويل:

زما لورې!

زه د ملک افضل سره د دښمنۍ په اړه انديښمن نه يم او زما يوازينۍ هيله، ستا خوښي او خوشحالي ده.

ډاډه اوسه!

همدا اوس زه خواجه محمد او د هغه زوی ته يوه څوک لېږم چې سبا سهار وختي د کلا مېلمستون ته راشئ، ستا د واده په اړه به ورسره خبرې وکړم.

مهرو د دې هڅونکي کلمې له اورېدو وروسته له خپل پلار څخه دا تمه نه درلوده.

نو د خبرو کولو له پاره يې، سمدستي د پلار لاسونه ښکل کړل او په ډېر شرم او حيا سره له کوټې و وته.

هغه شپه مهرو د خپلې خوښۍ له امله تر سهاره پورې ويده، نه شوه.

خو نسکور(برعکس) خواجه محمد د ملک مير افغان د احضارولو په هکله د ملک مير افغان د پيغام په تر لاسه کولو سره انديښمن و او

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

حيران شو چې ملک مير افغان ولې په نيمه شپه کې د ده له پاره يوه خوک رالېږلې دی.

پلار يې هم عزيز ته اندېښمن و.

د هغه پلار له څو ورځو راهيسې د ملک مير افغان د لور سره خپل زوی د اړيکو او خبرو اترو په اړه خبر و.

هغه ويره درلوده چې سبا به له دې اړيکو څخه جنجال رامينځ ته شي.

د هغه پلار ورته مشوره ورکړه چې د خپل تره کور ته د څو موديې له پاره لاړ شي.

عزيز د خپل پلار مشوره ونه منه او ويې ويل:

پلاره !

که ملک مير افغان زما په اړه څه و وايي نو زه به ورته و وايم:

زه حاضر يم، ستا د لور سره واده وکړم.

سبا دواړه (زوی او پلار) له زړګونو اندېښنو سره د ملک مير افغان کور ته ورغلل او پوه شول چې د هغه په مېلمستون کې د کلي شاوخوا شل کسان ناست دي.

هغوی ټولو له ځانه سره ويل:

ولې ملک مير افغان دوی خپل ميلمستون ته دومره وختي، را بللي دي؟

د سهار چای نه وروسته ملک مير افغان حاضرينو ته و ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

ما تاسو مشرانو ته د یوې مهمې مسئلې د بیانولو له پاره زحمت درکړی دی.

لکه څنګه چې تاسو ټولو ته معلومه ده، زما او د ملک محمد افضل خان تر منځ له ځو کلونو راهیسې دښمني وه او کله چې د لوی اختر په لومړی ورځ هغه له سپین ږیرو سره زما کورته راغلل، زموږ اړیکې په دوستۍ بدلې شوې.

هغوی له فرصت څخه په استفادې سره زما د لور په هکله د واده وړاندیز وکړ او ما هم دوې اونۍ د نوماندی (نامزدۍ) په وړاندیز او د لور د نظر په ترلاسه کولو، وخت (مهلت) واخیست.

اوس معلومه شوه چې زما لور نه غواړي د ملک افضل له زوی سره واده وکړي، بلکې هغه غواړي چې د خواجه محمد زوی، د خواجه عزیز په نوم د یوه ځوان سره واده وکړي.

اوس، ستاسو مشرانو په دې اړه څه نظر دی؟

ټولو په یوه غږ و ویل:

ښاغلی ملک صیب!

څرنګه چې خواجه محمد ښه سړی دی د هغه زوی هم ډیر ښه سړی دی، مونږ تر اوسه د هغوی نه کومه ورانه خبره نه ده اورېدلې او د کلي ټولک خلک د هغوی نه راضي او د هغوی صفت کوي.

مونږ د دې پرېکړې نه سل په سلو کې راضي (موافق) او تود هرکلی کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک میر افغان هېواد افغاني دود سره د خوږې پطنوس جوړ او د خواجه محمد مخې ته یې کېښود او ویې ویل:

ناوې دې تاسو ته مبارک شي.

خواجه عزیز سم دلاسه د ملک میر افغان لاسونه ښکل کړل او و یې ویل:

پلاره!

ما ته دې خدای په دې برخې کې بریا په نصیب کړې، چې د تاسو خدمت وکولی شم.

ملک میر افغان د خواجه عزیز مخ ښکل کړ او هغوی ته یې لارښوونه وکړه چې د موسیقۍ یوه ډله جوړه کړي.

همدا راز یې زیاته (ډېره کړه) کړه چې قصاب راولي او غویی حلال کړي.

هغوی هم سمدستي ډول او سرنې په غږولو پیل کړ کوم چې د سیمې د دلاکانو له خوا تنظیم شوی و.

هغوی د کوژدې دود د هماغې دکیکې نه پیل کړل.

د خوشکالۍ په دود کې د سیمې ټولو خلکو د کوشنیانو په ګډون برخه اخیستې وه.

له بلې خوا، ملک میر افغان څو کسیزه شورا د جومات مولوی صاحب عبدالله خان په مشرۍ یې د خوږو مجمه (پطنوس) دملک افضل خان کور ته ولېږه تر څو د هغه تصمیم پایلې هغه سره ګډې او د هغوی مشرانو یې د خوشحالۍ دود ګډون ته هم بلنه ورکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د سیمې کسانو ملک افضل خان ته خبر ورکړ چې د ملک میر افغان کلي نه څو کسان چې په آسونو سپاره دي دېخوا په راتګ کې دي.

ملک افضل خان سوچ کوه چې ملک میر افغان هغه ته د خپلې لور خوږه (شیرېني) د هغه زوی ته رالیږلې ده او امر یې وکړ تر څو اوایی (هوایي) دزې وکړي.

د پطنوس په لیدو سره خوشحالي یې خورا ډیره او سوچ وکړ چې موضوع اواره شوې ده.

ملک افضل خان خپل زوی ته و ویل:

شیریني دې مبارک شه!

اوس د خپلې شیرینۍ پطنوس له مولوی صاحب عبدالله جان نه واخله او د ګډا (نڅا) ګوند، د اوايي (هوایی) ډزو سره پیل کړه، تر څو د کلي ټول خلک پوی شي چې د ملک افضل د زوی دسمال یې راوړی دی.

په دې وخت کې مولوی صاحب عبدالله و ویل:

ملک صاحب افضل خانه!

تا سو تېروتنه کړې ده.

دا پطنوس د تاسو د زوی شیرینی نه، بلکه د ملک میر افغان لور او خواجه محمد زمیندار (ځمکه لرونکي) زوی خواجه عزیز، سره ده.

په دې توګه مونږ له تاسو نه هیله کوو چې د نورو مشرانو سره د کوژدې په دود کې ګډون وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې خبرو په اورېدو سره د ملک افضل خان او د هغه د زوی وینه په جوش راغله او په ځانونوکې يې اور، بل شو.

ملک افضل خان له خپله جبه چاکو(چوړکۍ) وباسه او د خپلې ګوتې سر يې پرې کړ.

هغه ټوله شیریني په وینو سره (سرخ) او ویې ویل:

ملک میر افغان ته و وایه!

تا بیا خپله دښمني تازه کړه.

که ما د واده په شپې کي عزیز او ستا لور دلته رانه وړه، زه به نامرده او بې غیرته و وسم.

کله چې مولوی عبدالله بېرته ستون شو، ټوله کيسه يې ملک میر افغان ته وکړه.

هغه وخندل او ویې ویل:

مهمه خبره نه ده.

هغه خپل اصلیت په ګوته کړی دی.

مهمه نه ده چې هغه په دود کې ګډون وکړی او که نه؟

د دواړو ځوانانو د واده دود پیل شول.

ډمانو په بدلو اوساز پیل کړ.

د کلي خلکو د هرې خوا نه اوايې (هوايی) او د خوشحالی ډزې کوې.

دا دود يوه شپه او ورځ دوام وموند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوې میاشتې وروسته د هغو دوو ځوانانو واده وخت ورسېد.

د ورځې ځلور بجې وې چې د خواجه عزیز او بي بي مهرو نکاح د مولوی صاحب عبدالله په مرسته وتړل شوه.

دا خبر ملک افضل خان ته ورسېد، هغه ډېر په غصه او د انتقام اخستو په لټه کې شو.

دود په دز اوغرب (خوشحالۍ) سره روان و چې ناڅاپه ملک افضل خان د خپل زوی او نورو سورو سره کلي ته ننوتل او په ډېره چټکي سره يې ملک میر افغان او خواجه محمد چې سره نږدې ناست وو په ډزو سره و وژل، څه نور خلک يې هم ټپیان او په تیښته بریالي شوو.

خواجه عزیز چې له پيښې روغ پاتې شوی و، کله يې چې د خپل پلار او خسر مړي ولیدل، وینه يې په جوش راغله.

هغه د خپلو اندیوالانو سره په آسونو سپاره او د هغوی پسې يې ودانګل.

د هوايي ډګر غونډۍ ته نږدې هغوی یې را ایسار او جګړه پیل شوه.

ملک افضل په ډېر مهارت او زخمي ځان سره د غونډۍ سر ته ورساوه او د هغه ځای نه يې پر خواجه عزیز او ملګرو يې ډزې پیل کړې.

په دې وخت کې یوه مرمۍ د خواجه عزیز په زړه ولګېده او خپل ژوند يې د لاسه ورکړ.

د عزیز د مرګ پیغام چې بي بي مهرو ته ورسېد، هغه وارخطا شوه ، پر اس سپره (کیناسته) او غونډۍ ته وختله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الته يې وليدل چې د خواجه عزيز جسد (مړی) په وينو لېت پېت پروت دی.

هغې هيڅکله هم داسې سوچ نه کاوه او بې اختياره يې چغه کړه.

هېڅ مې سوچ نه کوه چې داسې به وشئ.

ای عزيزه!

ولې دومره بې وفا وې.

زه دې يواځې پرېښودم.

او ته لاړې.

هېڅ باور مې نه کيږي.

ای عزيز جانه!

هغې د عزيز مړی په غېږ کې نيولی و او ژړل يې، بله مرمۍ راغله او د هغې پر شا ولګېده او هغې هم الته ساه ورکړه.

جګړه پای ته ورسېده او په پايله کې ملک افضل خان او د هغه زوی هم په نښته کې مړه شول.

د سيمې خلک راټول او د هغوی جسدونه يې الته خاورو ته وسپارل چې تر اوسه د هغوی مقبرې تر سترګو کيږي.

« عزيز حيدری غيرت»

مګر کومې څېړنې، خبرې، اترې چې ما د سيمې وکيلانو، مشرانو ، سپين ږيرو او خاصتاً د ځوانانومشر سيد اسحق مودودي سره کړې، هغوی ټول پر دې نظر دي، کوم انځور چې د کتاب په پخښتۍ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی د دې ښکارندوينه کوي چې د غونډي په سر (څوکه) کې د اشغالګرو انګرېزانو شتون ريښتيا، بولي.

مګر هغوی هم زما په شان د فلکلور داستان نه دفاع نه کوي.

دا ځکه چې د بي بي مهرو مقبرې خوا (څنګ) ته کومه بله مقبره شتون نه لري او د هغې وژنه کېدای شي د انګرېزانو له خوا شوې وي.

هغه معلومات چې ما ته د کلي د يوه چارواکي له خوا راکړل شوي دي، دا په ډاګه کوي چې د عزيز افغان ښوونځی لومړی د بي بي مهرو په نوم يادېده، خو وروسته بيا د عزيز افغان په نوم بدل شو، ځکه چې په سيمې کې يوه عالي لېسه د بي بي مهرو په نوم اوس هم شتون لري.

هغه نه تاييدوي چې عزيز افغان، هماغه خواجه عزيز د خواجه محمد زوی دی.

دا تولې کيسې د يوه نسل نه، بل نسل ته لېږدول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څیرنې مرحلې انځورونه (انځورونه خبرې کوي)

د بي بي مهرو مشرانو سره څیرنیز انځور

له ښي خوا څخه، محترم حاجي عبدالحمید چې په خان جرمن مشهوردی، لوی وکیل نوراغا، د کتاب لیکوال ډاکتر معمارحشمت الله اتمر، سید منصور آغا او قند اغا د حاجي قاسم هتیوال زوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو مشرانو سره څېړنيز انځور

د بي بي مهرو مشرانو سره څېړنيز انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

له ښي خوا څخه، محترم حاجي عبدالحمید چې په خان جرمن مشهوردی، لوی وکیل نوراغا، د کتاب لیکوال ډاکتر معمارحشمت الله اتمر، سید منصور آغا او قند اغا د حاجي قاسم هټیوال زوی.

د بي بي مهرو سیمي نه د لیدني انځور

له ښي نه کیڼ خوا ته:

محترم خالد احمد دایانی، ملګري او داکتر معمار حشمت الله اتمر

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د سيمې نه د ماښامنيز انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

بي بي مهرو د سيمې پوښل شوې کوڅې ليدنې نه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

بي بي مهرو د کوڅې څخه د ليدنې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

بي بي مهرو د کوڅې څخه د ليدني انځور

د بي بي مهرو غونډۍ نه وزير آباد خوا ته انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو ِغونډۍ نه د ۴۰۰ بستريز روغتون خوا ته انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

د بي بي مهرو ِغونډۍ نه د عزيزی پلازا خوا ته انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو ونډۍ نه د عزيزی پلازا خوا ته انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو غونډۍ نه ۴۰۰ بستريز روغتون خواته انځور

د بي بي مهرو د مقبرې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د مقبرې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو غونډۍ نه ماښامنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

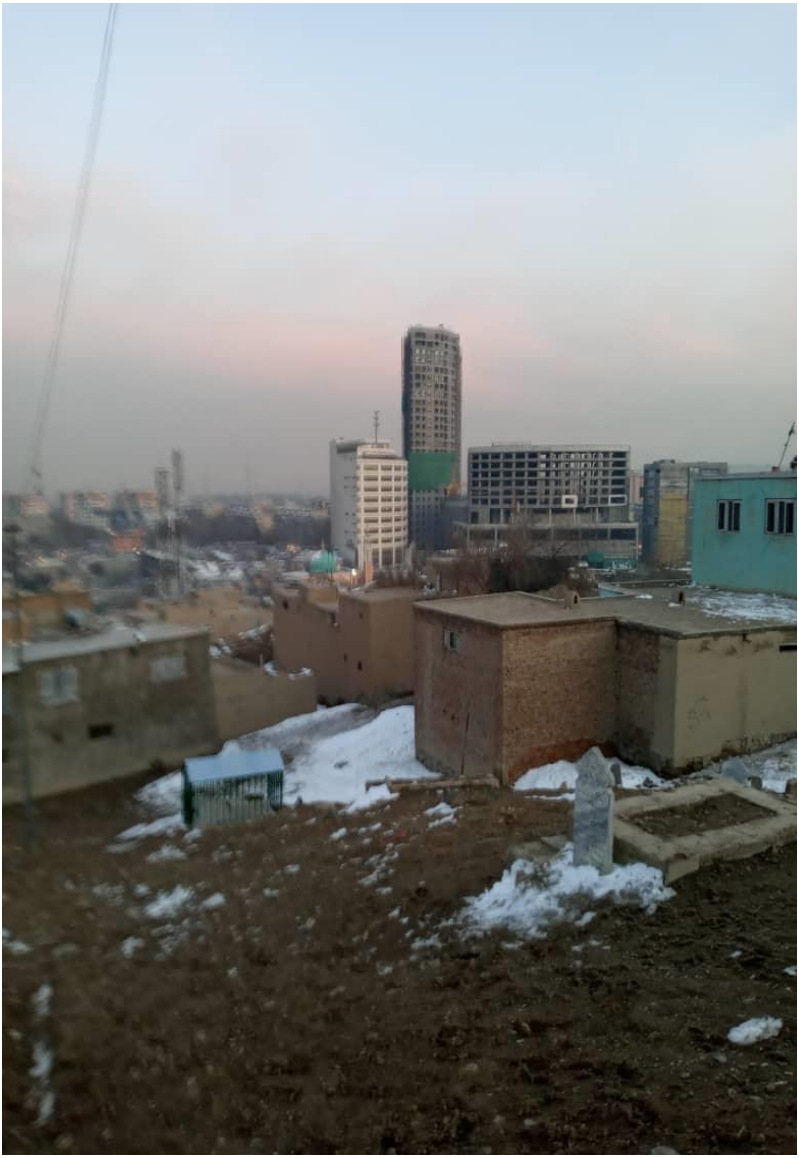

د بي بي غونډۍ نه درېيم مکرويانو لوري انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

بي بي مهرو معماري (آرکيتيکچر):

د بي بي مهرو معماري لکه د کابل ښار د نورو برخو په څېر له پخسې څخه پيلېږي، د لوړو دېوالونو، د برجونو په لرلو سره جوړې شوې کلا، د کلا مخې ته د باغونو او لويو انګړونو له امله مشهوره ده.

خو د وخت په تېرېدو سره د سيمې د پرمختګ او د خلکو، وختونو او نفوس په ډېرېدو سره د سيمې په معمارۍ کې ډېر بدلونونه راغلي دي، د ختو، اومه خښتو کورونه د کلاګانو په ځای بدل شول، د شاوخوا سيمو ليد يې په پراخه کچه بدله کړل.

ساحه کوشنۍ شوې، د کورونو شمېر ډېر شوی، خلکو کليوالي ژوند پرېښود او ورو، ورو يې ښاري ژوند پيل او ښار ته يې مخه کړه.

کورونه يوه بل ته نږدې شو او اواره (افقی) وده لوړه (عمودی) شوی ده.

ډېری کورونه، دوې پوړيزې دي او په سيمه کې تر څلور پوړ پورې، نوي کورونه ليدل کېدی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنازه ځای د سیمي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړو او تنګو کوڅو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

د بي بي مهرو اوسني کورونه ښاري ډول او ډېرې تنګې کوڅې لري چې تر ډېره يې تګ راتګ ناشونی دی.

د غونډۍ پر لور په غره کې پرتې کوڅې يې غير منظم کواره (شکل) لري او د کوڅو پلنوالی يې وروسته تر هر ۳۰(دېرش متره، توپير لري.

د استوګنې ودانۍ عموما کوڅو اړخ ته جوړې شوې دې او هڅه کوي چې کوشنۍ کړکۍ هم دېخوا ته پرېږدي.

همدا راز لويې کړۍ د کور انګړ خوا ته په پام کې نيول شوي دي، دا د دې له پاره چې په سيمې کې ګڼوډۍ او شخړې منځ ته را نه شي.

په بي بي مهرو کې هم د هېواد د نورو برخو په څېر د اوبو رسولو مرکزي سيستم شتون نه لري، د خلکو د اړتيا وړ اوبه د جوماتونو ترځنګ د ژورو څاګانو په کيندلو او دلاسي پمپونو(بمبو) په کارولو سره برابرېږي.

د کوڅو په څنډو کې د بامونو ناوې داسې شتون لري چې د واورې او باران په وخت کې د هغې اوبه د هر کور په مخ کې د کوچنيو ويالو (بيالو) ته غورځي او وروسته په ټيټ ځای کې لويو ويالو سره نښلول کيږي.

دغه سيمه بريښنا لري، خو د کابل ښار د نورو سيمو په څېر يې تل له نشتوالي او بې نظمۍ خلک سر ټکوي (شکايت کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساختماني مواد ډېری (زیاتره) محلي دي، لکه ختې، اومه خښتې، پخې شوې خښتې، خو کانکریټي ودانۍ چې په وروستیو کلونو کې جوړې شوې دي هم دلته لیدل کېدی شي.

ودانۍ تر ډېره په لرګیو پوښل شوي دي او په چت کې له لرګیو څخه د اساسي ساختماني عنصر په توګه کار اخیستل کیږي.

د چتونو ساختماني مواد په لاندې ډول دي:

له لاندې خوا نه، پورته:

۱. د چنارونو لرګي(دستک)

۲. تختې

۳. نلونه یا پوزي(بوریا)

۴. ختټه (غوره ګل)

۵. وچه خاوره

۶. اخبړ(کاه ګل)

د بامونو ناوې (ناوه) ټولې د لرګو څخه دي او د بامونو کوڅې خوا ته شتون لري، مګر په اوسنیو ودانیو کې پلاستیکي ناوې هم لیدل کیږي.

د بامونو واورې په لرګي راشپېلونو باندې توګل کیږي بیا وروسته کوڅو ته اچول کیږي چې اوسېدونکو او تېرېدونکو ته ستونزې جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

ډېری لیدل شوي دي چې ماشومان، سپین ږیري او زنانه په کوڅوکې لوېږي او ځینې یې د لوېدو په پایله کې هم ټپي کېږي.

د کوټو د ننه جګوالی تر درې مترو پورې رسېږي.

د ننه (داخلي) زینې یې د مراد خانی په څېر د اومه خښتو او لرګیو نه جوړې او په کوشنی سیمې کې پورته ختلې دي.

زینو د پتو جګوالی یې هم تر ۲۵(پنځه ویشت) سانتیو نه پورته دي چې د هرې زینې په څوکه کې لرګی لري، دا لرګی د دې باعث کېږي تر څوخلک په ختلو او کوزېدو کې خوندي وي.

زینې د بام پورې دي او د زینو په پای کې بام بوتی هم لري، چې دروازه یې کېدی شي، وتړل شي.

د ډېرو کوڅو په سر کې ځینې خونې لیدل کېږي چې د بالا خانې یا سراچې په نوم یادېږي.

دا ودانی د دوو ګاونډیو په دیوالونو باندې، د یوه د انګړ پر دېوال او د بل کور دېوال ته جوښت په لرګي ستنو او یا هم د دواړوګاونډیو دېوالونو ته جوښت په لرګیو ستنو د پاسه جوړې شوې دي.

د بامونو نه په لاندې توګه ګټه اخیستل کېږي:

۱. د کالي منځلو او اوارولو د پاره

۲. د کالیو، فرشونو او لوښو لمر ورکول د پاره

۳. د ناستې او پیتاوي له پاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د میلمه پالنې د پاره

۵. د ماشومانو لوبو د پاره

۶. د لویانو لوبو له پاره

۷. د ګډي پران الوزونې له پاره

۸. د کوترو او چرګانو ساتنې له پاره

۹. د واورې جنګولو(برف جنګي) له پاره

۱۰. د طبعیت نه خوند اخیستلو د پاره

ډیرى کوټې لوې دي چې د فلزي بخاریو او د لرګیوو، ډبرو سکرو په سوزولو سره تودیږي.

مګر په اوړي کې د کړکیو په خلاصولو او طبعي باد په لګېدو سره څه ناڅه سړېږي او کله، کله هم په کې د بریښنایي پکیو څخه کار اخیستل کیږي.

په حوېلى یا کورونو کې لاندې خونې شتون لري لکه:

خوب خونې، د اوسیدو خونه، پخلنځی، تشناب، حمام، انبار خونه (تحویلخانه) کومه کې چې د سوند توکي ساتل کیږي، د خوراکې توکو زېرمې خونه، د خاصوپسونو خونه (قوچ خانه)، د پسونو خوراکې توکو له پاره خونه (کاهدان)، میلمه خونه او سپوږمۍ خونه په پایلي پوړ کې کومه چې د لمړي پوړ نه د زینو په مرسته سره نښلول کیږي، همدا راز ژمنۍ او د پسرلي ګل خوني هم لیدل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د کورونو باموتو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړو ودانيو سره د نويو او لويو کوڅو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

په بي بي مهرو کې ډېری کوڅې په ۹۰ درجو کې مستقیمې نه دي، ماتې شوې او هرې لوري ته بدلیږي (تغییر کوي)، چې دا امنیت ساتلو او په سیمه کې دښمن نفوسو د نه شتون ښه لاره ده، خو دا د لمر د لږ ځلېدو لامل کیږي.

همداراز په کوڅه کې واوره د اوږدې مودې له پاره ساتل کیږي، چې له یوې خوا د ماشومانو له پاره د لوبې ډګر (یخمالک ګرځي، خو له بلې خوا د لویانو د بندېدو او لوېدو لامل هم کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

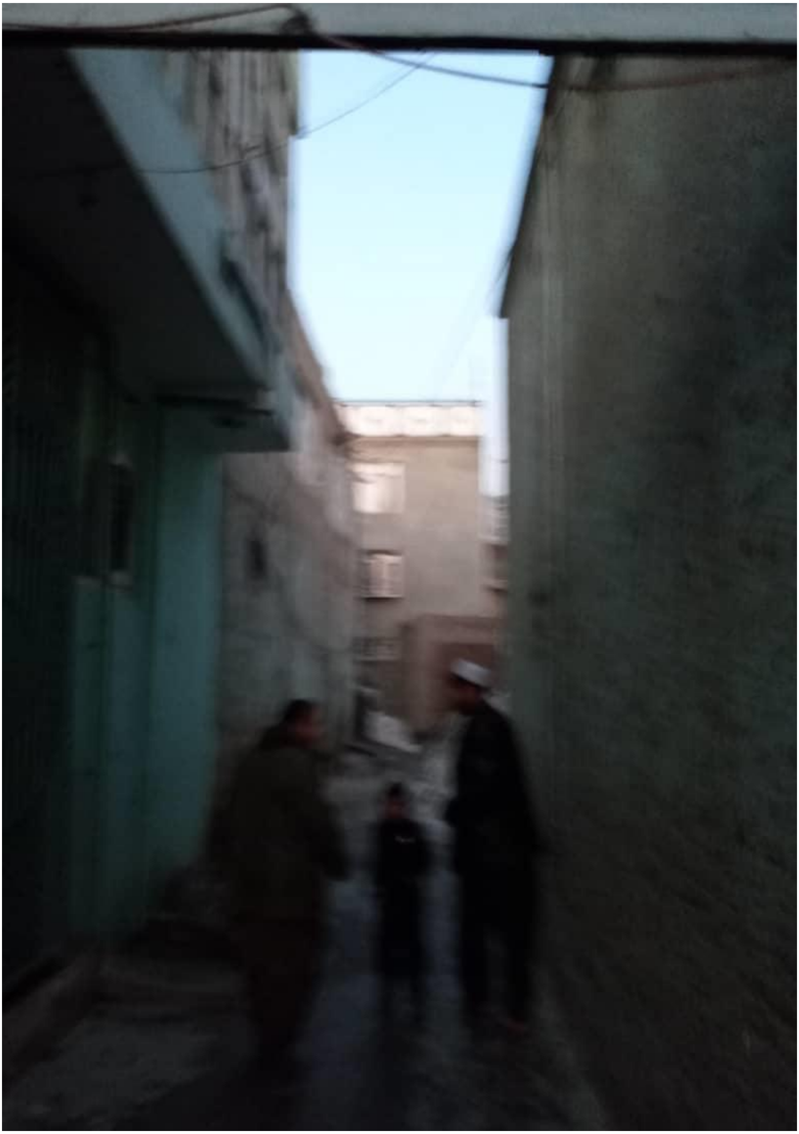

د زړو تنګو کوڅو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د نويو ودانيو سره د لويو کوڅو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړو تنګو کوڅو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړو تنګو کوڅو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړو تنګو کوڅو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د زړو تنګو کوڅو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

د بي بي مهرو سيمې چې تجربه لرونکي (تجربه کاره) او تکړه نجاران او ختېګر درلودل، هڅه کوله چې له کوشني ځاى څخه ډېره (اعظمي) ګټه پورته کړي، کوڅې يې پوښلې، د يوې کوټې په توګه يې کارولې او دا کوټې د تېرېدونکو (مسافرو) د کنټرول له پاره مناسب ځاى ګرځېدلى دى.

د دغو ودانيو په مرسته په سيمې کې بهرنيان (د بل ځاى کسان) او يا کوڅه ډبي کسان نه شي کولى دېخوا او اخوا وګرځي.

د پوښل شويو لارو لوړوالى يوه شان نه دي او داسې ډيزاين شوي چې يوه آس باندې سپور کس کولى شي په اسانۍ سره له دې سراچې څخه تېر شي، دسراچو لاندې لوړوالى ډېرى يې ۲٦۰ سانتي متره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوي کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړې، تنګې او پوښل شوې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوې او تنګې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوي او تنګې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوې او تنګې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوي او تنګې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د پوښل شوې او تنګې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

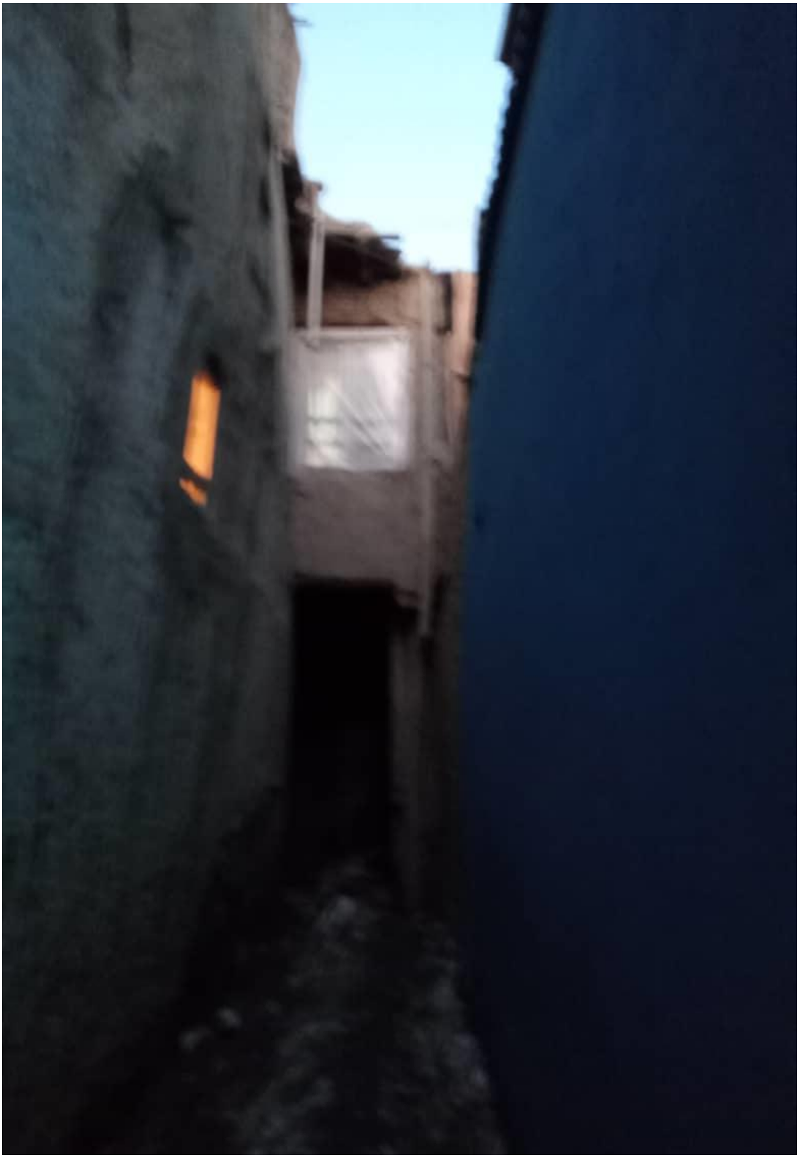

د پوښل شوې او تنګې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوې او تنګې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوي او تنګې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوښل شوې او تنګې کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

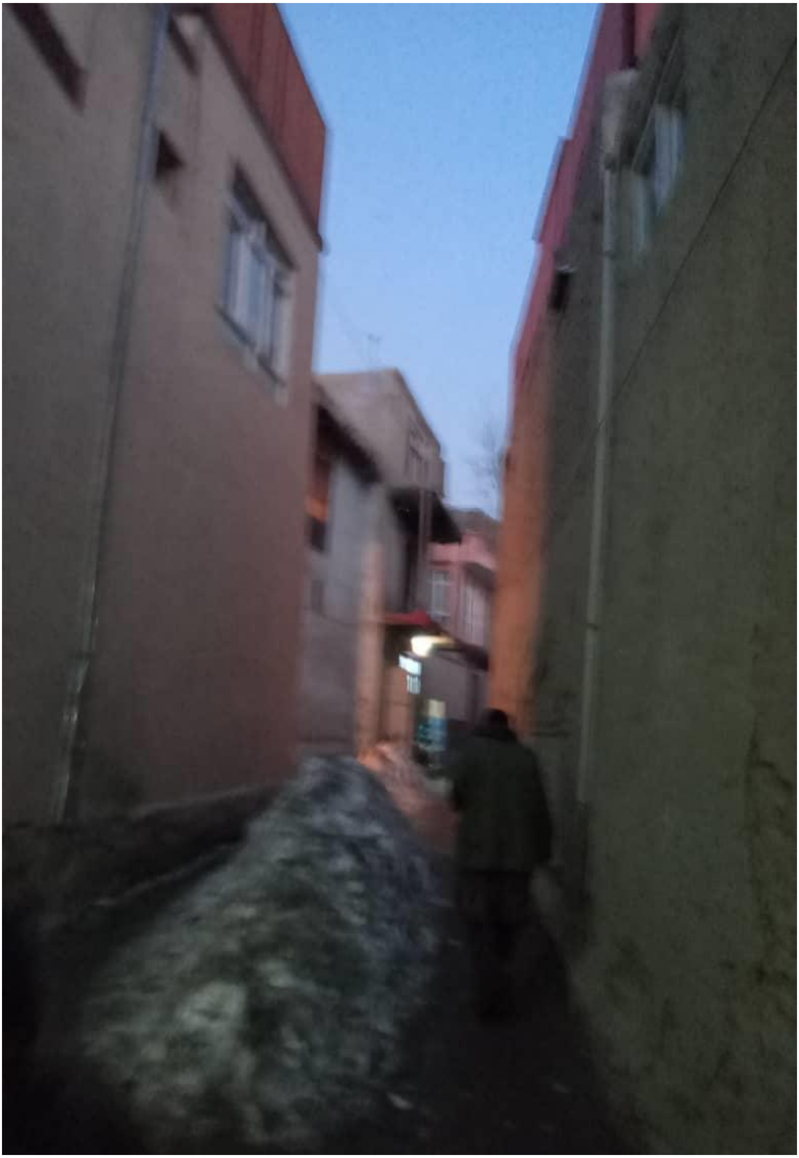

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي مهرو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د ودانیو ننوتو دروازې اکثره د لرګیو دوې پلې لري چې ۱۳۷ سانتي متره پلنوالی (بر)، ۱۹۰ سانتي متره لوړوالی چې یوه پله یې۵۷ سانتي متره پلنوالی لري، دروازې یوه پله یې هم پوزه (بینیچه) لري.

هره دروازه، د هغې د خوندي ساتلو له پاره یوه زنځیر (دروازې درونکی) لري، د دروازې د ټک ټک وهلو له پاره زنځیر او یا هم کړۍ (حلقه) په پام کې نیول شوې، مګر د دروازې د بندولو له پاره د دواړو خواوو نه کلک او قوي زنځیرونه لري.

د دروازو چوکاټونه د بېلا بېلو(مختلفو) لرګیو څخه چې ډېر پیاوړي دي، لکه چارماغ (چهار مغز) جوړې شوی دي، که څه هم ځینې یې د ارچوو لرګیو نه پام کې نیول شوي دي.

همدا راز ځینو لرګیو دروازو په مخ کې فلزي څادر(آهن چادر) اضافه شوی دی، چې د دروازو پلو، پیاوړتیا یې ډېره (زیاته) کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه کور لوې دروازې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه کور لوېِ دروازې د ټکولو زنځیر، انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه کور لوی دروازې ارم (تمبې) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه کور لوی دروازې ارم (تمبې) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه کور لوی دروازې ارم (تمبې) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه کور لوې دروازې پلې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه کور لوې دروازې اړم (تمبې) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه کور لوې دروازې ته څېرمه زینې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

په بي بي مهرو کې د مراد خانئ په څېر دروازې یوه اړم (تمبه) چې په پورتنئ برخه کې شتون لري او دروازې ته له بهر څخه د خلاصیدو اجازه نه ورکوي، شتون لرى.

د دروازې د خلاصولو له پاره، باید دروازه وټکول شي، ترڅو د کور دننه نه، خلک دروازې ته راشي او هغه خلاصه کړي.

دا اړم (تمبه) په یوه کونج کې د سرتاق (سر طاق) قوي لرګیو سره بنده شوې (تړل شوي) ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کوټه د دوهیم پوړ زینې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کور د چت موسطې (مسطح) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

يوه کور د چت موسطې (مسطح) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه کور د چت موسطې (مسطح) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کور د چت موسطي (مسطح) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کور د دالان (دهلیز) چت موسطي (مسطح) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

يوه کور سپوږمۍ خوني (ماتاوۍ خاني ، مهتابي خانه) انځور
چې په دربيم پوړ کې شتون لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کور سپوږمۍ خونې (ماتاوې خانې ، مهتابي خانه) انځور
چې په دریېیم پوړ کې شتون لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

یوه کور سپوږمۍ خونې (ماتاوې خانې ، مهتابي خانه) د ختلو یا لارې انځور
چې په دربیم پوړ کې شتون لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

د بي بي مهرو په سيمه کې د کورونو چتونه ساده دي، خو ځينې زاړه فليټ لرګين (مسطح) کورونه هم ليدل کېدی شي، چې دا لرګيومسطح نه يوازې د اوسيدو په خونو کې، بلکې د خوب خونو او دالانونو کې هم ليدل کيږي.

سپوږمی خونه (مهتاب خانه، ماتوی خانه) هغه کوټه ده چې په وروستي (آخري) پوړ کې شتون (موقعيت) لري، څلور يا درې خواوو ته کړکۍ او د ځانګړو ورځو او ميلمنو له پاره کارول کيږي.

دا سپوږمی خونې (ماتوي خانه) د ودانی په دواړو خواوو کې شتون لري چې يوه يې د ښځو له پاره او بله يې د نارينوو له پاره په پام کې نيول شوې او جوړې شوې دي.

هره سپوږمی خونه ځان ته د ختلو جلا لاره او زينه لري مګر د بام په سر کې يوه د بلې سره بام د لارې نه يو ځای کېدای شي.

دې سپوږمی خونو نه د سپوږمی په ديارلسمه، څوارلسمه او تر ټولو نه مهمه د يلدا په شپه کې ګټه اخيستل کيږي.

په دې وخت کې، بامونو باندې ماشومان محلي لوبې لکه: پنجاک (پنجاق)، تشلې، پټ پټونی او داسې نورې لوبې کوې، مګر لويان د ورځې په اوږدو کې د کاغذي پتنګ او کله، کله د کوترو(کفترو) په ساتنې او الوزونې بوخت دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

پايله:

هغه څه چې د اندېښنې وړ خبره ده، د هېواد د نورو برخو او سيمو په څېر(شان) د بي بي مهرو په سيمې کې هم د ودانيو بې نظمي او نويو ودانيو جوړېدو د پراخېدو، ستونزه ده.

د هېواد په بېلا بېلو سيمو کې، په کار ده چې د بي بي مهرو زړو ودانيو ساتنې، پالنې او بيا رغونې له پاره يوه تخنيکي کمېټه او ټيم جوړ شي، چې د مراد خانی په څېر د نويو ودانيو مخه ونيسي.

البته (مراد خانی) د بيا رغونې له پاره زړو توکو لکه لرګيو، ختو او ډبرو څخه په بيارغونې کې، کار اخستل شوی دی.

د ځښلواوبو، کاناليزاسيون، برېښنا مرکزي سيستمونه جوړ، ټولې کوڅې پخې کړې او بي بي مهرو په يوه زوړ او عصري ښار بدل (تبديل) کړي.

دا چې بي بي مهرو امارتې (ولسمشری مانۍ) او نړيوال هوايي ډګر ته څېرمه شتون او له هوايي ډګر سړک نه هم ښه ليد لري، نو دا ودانۍ به د کورنيو او بهرنيو سيلانيانو له پاره يوه ښه د سياحت، تفريح مرکز وګرځي او د بيارغونې له پاره به ډېرې پيسې راټولې شي.

د کابل ښار د سيمې، د خلکو د هلو ځلو او د وخت په تېرېدو سره د بي بي مهرو کليو، کوڅو انځورونو اخيستل، کتابونو، مجلو ليکل، کښل (چاپول) او خرڅلاو سره، د بي بي مهرو شهرت په هېواد د ننه او د باندې په نړيوالې کچه هم ډېر شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

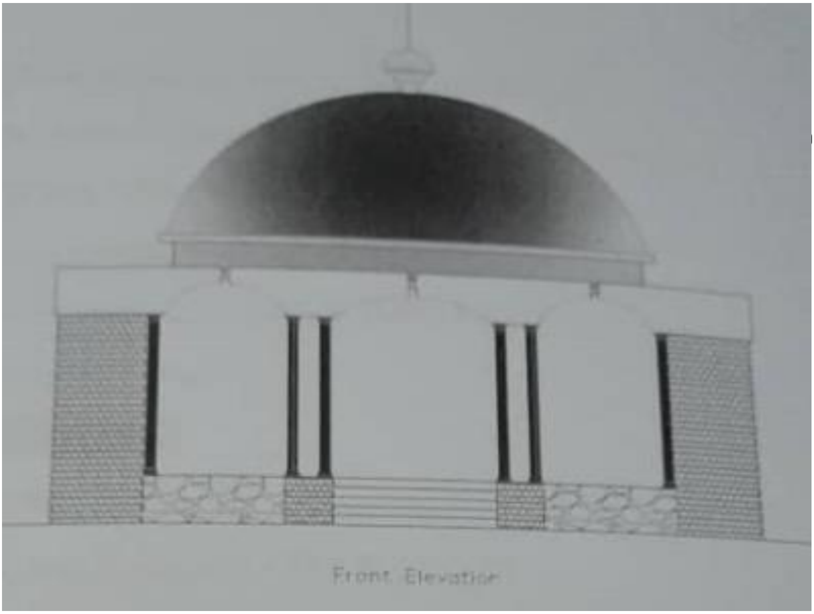

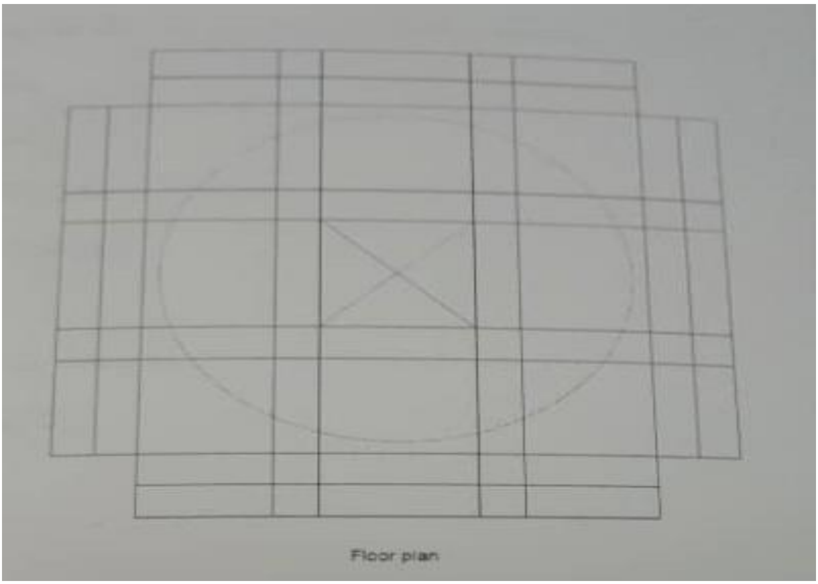

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

....

۱. معماری افغانستان
۲. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش شفاخانه ها)
۳. راهنمود طلايي
(برای اساتید انستیتوت های تخنیکي و ساختمانی افغانستان)
٤. رسم تخنیک (گامی به سوی دنیای انجینری) جلد اول
٥. رسم تخنیک (گامی به سوی دنیای انجینری) جلد دوم
٦. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش اداری)
۷. معماری اصیل شهر کابل (مرادخانی)
۸. معماری شهر کابل (بی بی مهرو)
۹. افغانستان در قرن تکنالوژی
۱۰. زونبندی اقلیم و زلزله افغانستان
۱۱. صدقه جاریه / دنیای انجینری
۱۲. آموخته های ناب از طراحی تا نظارت
جلد اول (۱۹۹۰ الی ۲۰۲۱)
۱۳. داستان حقیقی با مقیاس معماری
١٤. فرار از کشور- با تصاویر مستند
١٥. نقش دانشمندان مسلمان در فن معماری و مهندسی
١٦. پخسه در افغانستان
۱۷. بنیا نگذاری اولین مساجد توسط افغانها در آسترلیا
۱۸. آموخته های ناب از طراحی تا نظارت
جلد دوم (۱۹۹۰ الی ۲۰۲۱)
۱۹. منار جام – الهامی برای قطب منار

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

۲۰. آموخته های ناب از طراحی تا نظارت
جلد سوم (۱۹۹۰ الی ۲۰۲۱)
۲۱. جام یا کلیان (کلان)
۲۲. معماری گل و چوب (معماری شهر کهنه کابل) جلد اول
۲۳. معماری گل و چوب (معماری شهر کهنه کابل) جلد دوم
۲۴. معماری گل و چوب (معماری شهر کهنه کابل) جلد سوم
۲۵. چېر ته چي قانون نه شته (ګډوډي د افغانستان په معمارۍ کې)
۲۶. مډرنه جوما تونه ,, پخوا او نن ،،
۲۷. هله جور کو (نی پخسه – مقاوم زلزله)
۲۸. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش مساجد)
۲۹. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش مکاتب)
۳۰. هنر و صنعت چوب در مرادخانی
۳۱. هنر و پیشه حکاکي - زرگری در مرادخانی
۳۲. هیچ (چهل داستان واقعی)
۳۳. معماری اصیل شهر کابل
(تشریح مورخ ۱۷ ماه میزان سال ۱۴۰۱ پوهنتون پولی تخنیک کابل)
۳۴. ۴۰- چهل
۳۵. مجنون او ګلچین (پښتو ناول)
۳۶. در جستجو (ناول به زبان دری)
۳۷. تفاوت ها تفاوت می آورد (کتاب تصویری)

(c) ketabton.com: The Digital Library

٣٨. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم (جلد اول)
٣٩. برف ها آب میشود
٤٠. رسم و تخنیک (گامی به سوی دنیای انجینری) جلد سوم
٤١. آرزو و امید (ناول به زبان دری)
٤٢. بوډا ښکاري (پښتو ناول)
٤٣. د اسلامي معمارۍ پیل
٤٤. نامنوني ژوي (پښتو ناول)
٤٥. حیوانات شوخ (ناول به زبان دری)
٤٦. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم (جلد دوم)
٤٧. د شپېلۍ مینه (مه ینه) په کچه ګړۍ کې (پښتو ناول)
٤٨. حشمت خان د کلا معماري
٤٩. د افغان الک او آذري جلۍ مینه (پښتو ناول)
٥٠. د وچو بڼونه او پارکونو معماري
٥١. د یوې ښونکې مینان په یوه ټولګي کې (پښتو ناول)
٥٢. د ژرنده ګرې ماما مینه (پښتو ناول)
٥٣. په اسلامي نظام کې ودانیز پرمختګ
٥٤. شپنه ادې (پښتو ناول)
٥٥. بې زده کړې پوی (پښتو ناول)
٥٦. د میني تاو (پښتو ناول)
٥٧. (BIM) په خپله ژبه - په نړۍ کې تر ټولو نوې او ګړندۍ کړنلاره د معمارانو او اینجینیرانو(انجینرانو) له پاره
٥٨. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم (جلد سوم)
٥٩. سیدو او عیدو - د کوشنیوالي خواږه ملګري (پښتو ناول)

(c) ketabton.com: The Digital Library

....

٦٠. د يوې مياشتې **ناوي** (پښتو ناول)
٦١. دڅاڅکو هار (د يوه سړی لنډې کيسې)
٦٢. د کابل ښار اصلي معماري (مراد خانی)
٦٣. کوشنۍ سوداګره (پښتو ناول)
٦٤. د کابل ښار معماري - بي بي مهرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کار لاندې کتابونو لېست

١. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم (جلد چهارم)
٢. سرغندوی (ناب، مشهور) پوډري
٣. لیونی لېوه
٤. سپین کارغه
٥. سور تنور
٦. خړه بیزو
٧. بندي مرغه
٨. توده برسټن
٩. بې وخته باران
١٠. د ژوند پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امکان او وخت په صورت کې

۱. پخسه در افغانستان (به زبان انگلیسی)
۲. تاریخ معماری افغانستان
۳. حویلی های آسمان خراش
٤. ارتباط گذ شته، حال و آینده در معماری
٥. استعداد، سرعت و اقتصاد در معماری افغانستان
٦. شیطان چراغ
۷. خاطره ها

(c) ketabton.com: The Digital Library

Architecture of Kabul City

Bi Bi Mahro

Written by: Architect PHD Hashmatullah Atmar

Date: August - September /2025

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library